

MEȘTEȘUGURILE TRADIȚIONALE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Etnolog Emilia Ometiță
– Centrul Județean pentru Cultură Bistrița-Năsăud -

Cele mai răspândite meșteșuguri tradiționale în județul Bistrița-Năsăud sunt:

- **Olăritul;**
- **Țesutul;**
- **Cusutul;**
- **Pielăria, Cojocăria;**
- **Curelăria;**
- **Cizmăria;**
- **Confecționarea păunilor;**
- **Tâmplăria, Sculptura în lemn, Dogăria, Fierăria;**
- **Pietrăritul, Fântânăritul;**
- **Confecționarea măștilor și păpușilor;**
- **Împletiturile din nuiele și răchită;**
- **Confecționarea instrumentelor muzicale
(fluiere, ocarine, viori)**

Țesutul

- Țesutul - devenind îndeletnicire, dar și meșteșug, înseamnă pricepere, îndemânare și măiestrie.
- Femeile din satele noastre s-au făcut mesagere în semne, ornamente și culori. Tehnica de lucru abordată permite o mare libertate și inventivitate în exprimare.
- Astfel, se remarcă evoluția de la țesutul în două și mai multe ițe la o mare varietate de tehnici pentru obținerea motivelor decorative, începând cu cele mai elevate ornamente: geometrice, vegetale, avomorfe, zoomorfe, antropomorfe.

Produse meșteșugărești țesute

- Există mai multe categorii de obiecte care se pot realiza la războiul de țesut, precum: **ștergarele, fețele de masă, păretarele, cuverturile, țoalele, cergile, pânza etc, diverse piese ale costumului popular (pânzăturile, pânza pentru guburi, cioareci, brâiele, traistele).**

Maria Făgădari – Sânmihaiu de Câmpie

Floarea Magdău - Telciu

Aurica Brândușa – Salva, membră a Academiei Artelor Tradiționale din România

Cusături populare

Lucia Todoran – Salva, membră a Academiei Artelor
Tradiționale din România

Genuca Ceuca - Salva

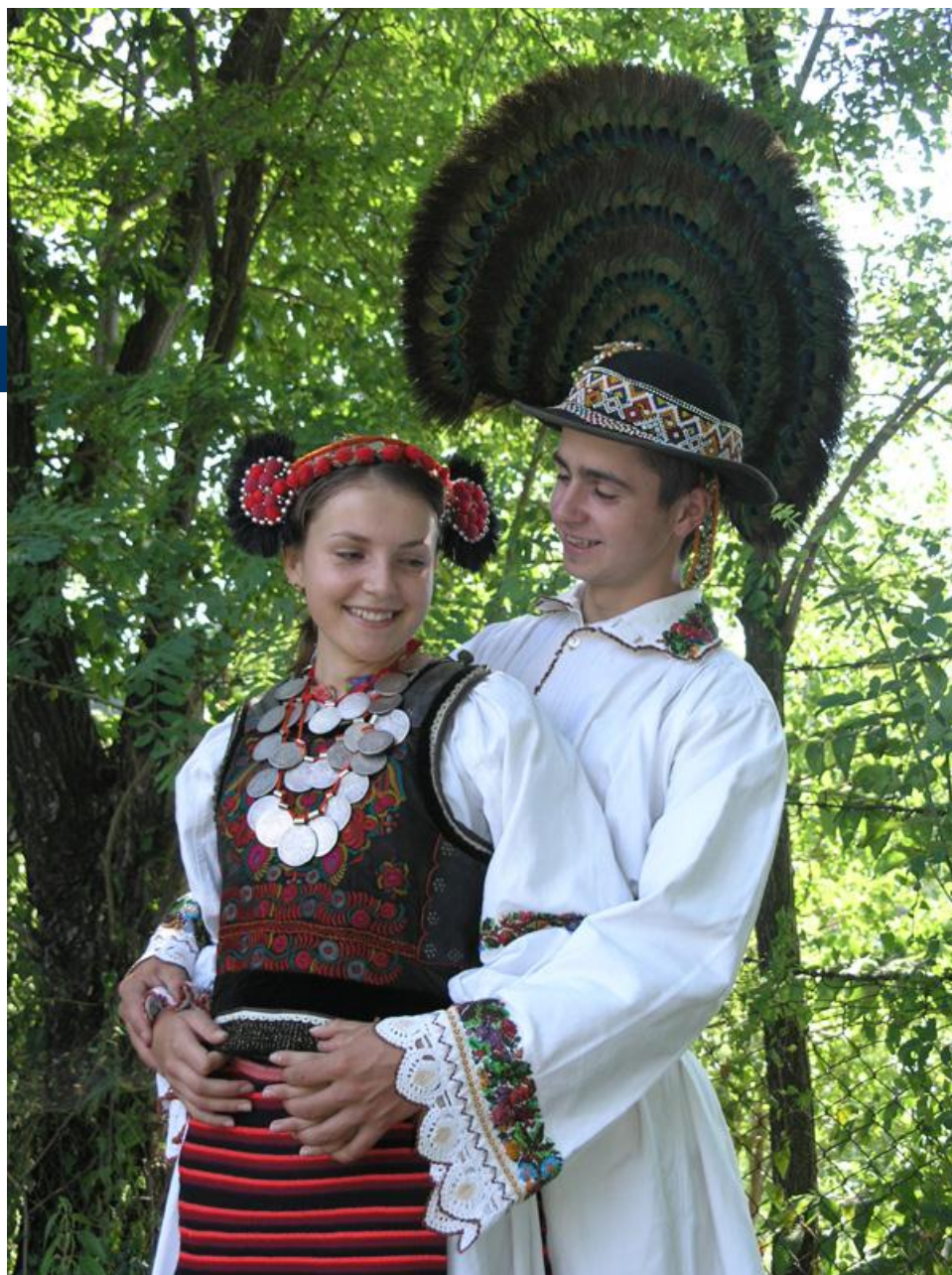
Confecționatul păunilor – “Gazdele de păuni”

- Obiceiul purtării penei de păun cu mai multe rânduri datează de vreo 90-100 de ani și a fost introdus de doi feciori din Salva;
- O adevărată crescătorie cu 20 de păuni a înființat Ion Ceuca, în anul 1930;
- Cozile de păun, crescute în timpul iernii, se taie cu foarfeca primăvara, înaintea Paștilor;
- Pentru confecționarea unui struț de păun fecioresc sunt necesare 2-3 cozi, care înmănunchiază 300-500 de bucăți de pene.

Pană de păun

Port popular Valea Someșului

Pielăritul

- **Pielăritul** (prelucrarea artistică a pielii) este un meșteșug care contribuie la crearea obiectelor de port popular, iar materia primă este asigurată de practicarea unor ocupații străvechi precum: creșterea vitelor și păstoritul. Sunt folosite pieile de animale, asupra cărora se aplică metode originale de argăsire (cu var sau țărâțe de grâu etc.) pentru a pregăti pojița pentru brodat, iar ornamentica pieselor lucrate (mai ales pieptarele și cojoacele) este extrem de variată (colorare, presare, perforare, aplicare, brodare cu mătase).
- În ultimii ani meșterii artizani lucrează o vastă gamă de produse din piele: **accesori de îmbrăcăminte (poșete, mănuși, cordoane, portofele), căciuli, haine și jachete din piele, caracterizate printr-o croială modernă, având inserate detalii inspirate din arta tradițională a cojoacelor românești.**

Cojocăritul

- **Cojocăritul** a cunoscut o dezvoltare mai mare în satele și târgurile din județul Bistrița-Năsăud, fiind un meșteșug prin care se confecționează pentru nevoile populației sătești: cojoace, pieptare și căciuli din piei de ovine.
- Pentru confecționarea cojoacelor și pieptarelor s-a folosit pielea de oaie cu blană cu tot, fiind croite pe o masă specială.
- Cojoacele și pieptarele de sărbătoare ca piese deosebite ale costumului popular din județul Bistrița-Năsăud se individualizează în funcție de câteva aspecte: aria geografică de proveniență, vârstă și statut social.

Cojocăritul

- În zona Năsăudului, cea mai conservatoare în ceea ce privește portul popular, pieptarul din piele de miel a cunoscut în evoluția sa a cunoscut două forme: înfundat și despicat.
- Pieptarul înfundat, purtat mai ales până în anul 1930, dar și astăzi de unii bătrâni, este de culoare albă, cu pene negre. Începând cu anii 1910-1920 s-a răspândit pieptarul înfundat cu pene roșii. Acestea se confecționau atât *cu gură* cât și *fără gură*, fiind purtate mai ales la Mocod și Rebrîșoara.
- Pieptarul înfundat cu negru era purtat mai ales de oamenii cu vârste între 35-50 de ani, precum și de copii. Aceste pieptare erau ornamentate cu broderie de mătase, formând în față și în spate cununi compuse din motive florale.

Pieptare

- Pieptarele albe despicate cu flori negre și cu *bumbi* în față sunt purtate în satele din jurul Rodnei: Rebra, Rerișoara, Parva, Feldru, Nepos; iar cele despicate cu fond alb și cu ciucuri mari(cănaci) de mătase colorată(roșu, verde, albastru, galben) plasați în rânduri orizontale, au apărut, în jurul anului 1920 și se poartă în satele: Salva, Mocod, Zagra, Telciu, Romuli ș.a. de feciorii care poartă la costumul cu acest pieptar și pălăria cu struț. În zona de Câmpie și pe Valea Bârgăului, ormanentica cojoacelor și pieptarelor era realizată de meșteri pricepuți, care s-au distins prin rafinamentul cusăturilor a căror culoare predominantă era negrul. Pe Valea Bârgăului își desfășoară activitatea o familie compusă din cei mai reprezentativi cojocari din județul nostru, Nicolae și Andrei Bacea, care sunt membrii ai Academiei Artelor Tradiționale din România, distins cu numeroase premii și diplome de excelență pentru măiestria cu care își ornamează pieptarele, cojoacele.

Pieptar cu ciucuri

Pieptar realizat de meșterul Nicolae Bacea Tiha Bîrgăului

**Cojocarul Nicolae Bacea și familia
Tureac – comuna Tiha Bârgăului
Membru al Academiei Artelor Tradiționale din România**

Curelăria sau confecționarea curelelor late, chimirelor și curelelor brodate pe piele.

- În ansamblul portului popular bărbătesc din județul Bistrița-Năsăud se distinge un element valoros numit chimir sau curea lată.
- În funcție de forma și decorul acestora regăsim cureaua simplă sau drucălită, cureaua brodată sau cusută cu mărgelile.
- Chimirul are rol de întregire a costumului tradițional și se încheie pe talie, peste cămașă cu ajutorul a două sau mai multe limbi de încheiere, trecute prin cataramă.
- Folosit încă din vechime de păstori, chimirul are utilități legate de diferite îndeletniciri ale locuitorilor de la sate, servind la protejarea omului în timpul muncii și ușurarea efortului fizic.
- În el se păstrează bani sau acte personale, iar la începuturi din curea nelipsind amnarul, iasca și cremenea, deseori folosind și la portul armelor.

Curelăria

- Materia folosită la confecționarea chimirelor de piele, îl constituie pielea rezultată din argăsirea vegetală, iar pentru chimirele cu mărgelile: catifea, pânză, carton. Cadrul ornamental brodat este compus dintr-o varietate de elemente decorative, care le conferă deosebite calități artistice. Decorul curelelor din piele cusute poate fi compus din motive geometrice (rombul, pași, cercul, semicercul), motive fitomorfe (tulipanul, laleaua, ghinda, frunza, trifoiul, spicul, cireașa, strugurele), motive zoomorfe (coada de pește), motive antropomorfe (inima), motive skeomorfe (cârligul), motive simbolice (trifoiul cu patru foi) și elemente cosmice (steaua).

Curelăria

- Broderia chimirelor se execută manual, prin împletirea materialului de cusut(șuvițe înguste de piele sau material plastic în variate culori), în tehnici diferite, cu ajutorul unui ac de oțel, cu patru muchii tăioase, montat într-un mâner de lemn, urmând linia unui desen reprezentând ornamentația specifică tipului de curea lată.
- Ornamentația presată se obține cu ajutorul unor drucăle sau ștanțe din metal. Cusutul decorului la curele cu mărgelile se realizează cu un ac de cusut, la două, patru sau șase fire, ținând cont de elementul ornamental.
- Cromatica broderiilor este variată și bine armonizată cu fondul roșu-vișiniu sau negru al chimirelor redând un ansamblu coloristic în care tonul alb sau argintiu primează în majoritatea câmpilor decorativi, alături de nuanțele roșu, verde, albastru, galben.
- Gama de culoare specifică curelelor cu mărgelile este mult mai lărgită prin utilizarea unor accente cromatice(roz, verde, maro, roșu, galben, alb, albastru etc.)

Curele late

Curelăria

- Cele mai importante localități unde se produc curele, sunt: Maieru, Sângeorz-Băi, Salva, Năsăud. Având în vedere culoarea pielii, chimirele se împart în două mari categorii:
- -cu fond decorativ negru(se poartă în subzonele Bârgău, Bistrița, Șieu, Beclean, Năsăud, Rodna);
- -cu fond roșu-vișiniu (foarte largă mai ales în subzona Năsăud: Rebișoara, Rebra, Salva, Coșbuc, Telciu etc.)

Curele din piele - Maieru

Curele cu mărgele - Salva

Soluții de recuperare și promovare a meșteșugurilor tradiționale

- **Conservarea și valorificarea meșteșugurilor clasice având în vedere:**
 - -actualizarea și evidențierea utilității produselor meșteșugărești;
 - -adaptarea producției la necesitățile contemporane;
 - -educarea gustului consumatorului contemporan;
 - -preluarea și utilizarea valorilor de uz sau decorative tradiționale;
- **-motivarea și susținerea utilității economice a funcționării instalațiilor tradiționale;**
- **Prezentări muzeale in situ (casele ethnos) și introducerea lor în circuitul turistic județean.**
- **Prezența pe traseul turistic a atelierelor de creație meșteșugărească sau a instalațiilor de industrie tradițională ar constitui puncte de interes și de documentare extrem de valoroase.**
- **Înființarea unor ateliere-școală în care cei dornici să cunoască sau să învețe întreaga experiență tehnologică și artistică tradițională, să o poată face direct de la adevărații meșteșugari populari.**
- **Inventarierea și topografierea tuturor meșteșugarilor din județul Bistrița-Năsăud, întocmirea unor fișe de creator și fotografierea acestora.**

Soluții de recuperare și promovare a meșteșugurilor tradiționale

- Stabilirea unor proiecte de colaborare cu diverse publicații care promovează turismul etnocultural în vederea mediatizării târgurilor de meșteșuguri tradiționale organizate în județul BN.
- Constituirea Asociației Creatorilor Popolari din județul Bistrița-Năsăud, în vederea unei eficiente coordonării a participării și a promovării lor la târgurile meșteșugărești organizate în plan național și internațional.
- Stabilirea unor contacte cu diverse muzee și organizații culturale din țară pentru a recomanda și susține participarea celor mai reprezentativi creatori populari din județ, la diverse târguri internaționale de artă populară, simpozioane, întâlniri oficiale.
- Înființarea în cadrul Școlii Populare de Artă a unor clase având ca specialitate meșteșugurile tradiționale;
- Organizarea unor concursuri, destinate elevilor din aceste clase, pe diverse secțiuni: olărit, țesut, cusut, prelucrarea artistică a lemnului, împletituri etc.
- Organizarea unor tabere de cercetare etnoculturale care să permită studierea unei zone cu tot repertoriul ei de meșteșuguri, obiceiuri, ritualuri, folclor muzical și coregrafic.
- Elaborarea unor materiale - document care să conțină fotografii și prezentări ale meșteșugurilor și meșteșugarilor populari din județul nostru.

Expoziția permanentă cu vânzare

- Centrul Județean pentru Cultură a deschis în sediul instituției din Str. Gen. Grigore Bălan, Nr. 11 o expoziție permanentă cu vânzare – spațiu special amenajat și pus la dispoziția meșteșugarilor din județul Bistrița-Năsăud pentru a-și expune produsele create și pentru ca publicul larg și turiștii să aibă un acces mai rapid la creațiile lor.

Expoziția permanentă cu vânzare – sediul C.J.C.BN

